

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС ЩОДО МОДЕЛІ ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Тарас БОЙКО

*кандидат технічних наук,
проректор з організації служби та підготовки,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

Василь ДОЧИНЕЦЬ

*аспірант,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

Василь ПОПОВИЧ

*доктор технічних наук, професор,
проректор з наукової роботи,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

Проблематика поводження із побутовими відходами для кожної країни є надзвичайно актуальною, перш за все, через еколого-біологічні та санітарно-епідеміологічні загрози^{1, 2}. Найбільш небезпечним явищем системи управління відходами є їх складування на відкритій території та утворення сміттєзвалищ побутових відходів^{3, 4}. Сміттєзвалища горять, чим створюють подвійний негативний чинник на довкілля (рис. 1).

¹ В.А. Батлук, *Основи екології* : підручник. Знання, 2007. с. 519.

² В.П. Кучерявий, *Сади і парки Львова*. Львів : Світ, 2008. с. 359.

³ В.В. Попович, 'Особливості використання транспортних засобів під час транспортування, сортування, утилізації та фітомеліорації твердих побутових відходів', *Науковий вісник НЛТУ України*, т. 22, № 10, 2012, 90-96.

⁴ В.В. Попович, 'Полігони твердих побутових відходів у вироблених кар'єрах, ярах, траншеях і особливості їх фітомеліорації', *Науковий вісник НЛТУ України*, № 11, 2012, 119-128.

Рис. 1. Горіння сміттєзвалища⁵

Внаслідок горіння в атмосферу, ґрунти, поверхневі та підземні водойми виділяється значна кількість токсичних та потенційно небезпечних речовин та сполук^{6,7}. Під час гасіння пожежі на полігоні твердих побутових відходів керівник гасіння пожежі зобов'язаний: оперативні дії з гасіння пожежі організовувати з урахуванням вимог «Інструкції про заходи пожежної безпеки на полігоні твердих побутових відходів», затвердженої керівництвом полігона, та узгоджувати з представниками адміністрації полігона; для гасіння використовувати стволи-розпилювачі та інші засоби осадження легких продуктів горіння. З метою підвищення ефективності гасіння та зменшення надлишкового зволоження твердих побутових відходів застосовувати воду зі змочувачем; розстановку пожежно-рятувальної техніки, прокладання рукавних ліній та позиції ствольників визначати в тих місцях, що виключають потрапляння особового складу під зсув твердих побутових відходів. Для пересування техніки та особового складу використовувати тимчасові дороги, які облаштовані на полігоні та інші заходи визначені «Статутом дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту» та «Статутом дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж»⁸.

⁵ 'На Сумщині горіло сміттєзвалище. Пожежу гасили майже добу', *Shostka.info*, [вебсайт], 2024, <https://shostka.info/shostkanews/na-sumshhyny-gorilo-smittyezvalyshhe-pozhezhu-gasyly-majzhe-dobu/>

⁶ В.В. Попович, *Еколого-техногенна небезпека сміттєзвалищ та наукові основи фітомеліоративних заходів їх виведення з експлуатації*, дис. докт. техн. наук, Львів, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2017, с. 480.

⁷ В.В. Попович і В.П. Кучерявий, 'Вплив продуктів горіння полігонів твердих побутових відходів на організм людини та біоту', *Пожежна безпека*, № 20, 2012, с. 60-66.

⁸ МВС України, 'Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж', *Наказ № 340*, 26 квітня 2018 року.

Найбільш прийнятним способом зниження техногенного впливу сміттєзвалищ на довкілля є рекультивація та фітомеліорація їх поверхні⁹. Проте рекультивація сміттєзвалищ у наш час здійснюється вкрай рідко.

В Україні існує низка нормативно-правових актів, які регулюють поводження із побутовими відходами. Серед цих актів – Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року та Закон України «Про управління відходами»¹⁰. Ці акти передбачають порядок ефективного поводження із побутовими відходами (у тому числі) та передумови замкненого циклу. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає імплементацію законодавства до європейським правових норм, де велика увага приділена законодавству щодо впровадження норм сталого розвитку та збереження довкілля.

Асquis Європейського Союзу щодо поводження з відходами, у тому числі побутовими, сформована такими основними директивами – 2008/98/ЄС «Про відходи», 1999/31/ЄС «Про захоронення відходів», 94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки» тощо. Ці нормативно-правові акти регулюють взаємовідносини між виробником відходів, його відповідальністю та принципів відшкодування збитків довкіллю.

Прийняття Закону України «Про управління відходами» мало на меті адаптувати систему управління відходами, зокрема запобігання захоронення, до Директиви Європейського Союзу 2008/98/ЄС «Про відходи». Надзвичайно негативним явищем щодо виконання норм Закону спричинила війна, яка призвела до величезної кількості відходів руйнувань. Важливим викликом для законодавства України є також низький рівень екологічної свідомості населення та недостатня ефективність впровадження принципу розширеної відповідальності виробника.

Адаптація нормативно-правових актів України до Директив Європейського Союзу в сфері довкілля та поводження із відходами є надзвичайно важливим явищем для інтеграції українського законодавства в єдиний європейський правовий простір. Такий підхід дасть змогу зменшити обсяги утворення відходів та підвищити рівень повторного використання, зменшуючи кількість сміттєзвалищ.

⁹ В.П. Кучерявий, Я.В. Генік, А.П. Дида і М.М. Колодко, *Рекультивація та фітомеліорація*, Львів, Вид-во ГАФСА, 2006, с. 117.

¹⁰ Кабінет Міністрів України, 'Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року', *Розпорядження № 820-р*, 8 листопада 2017 року.